

VIII.

Gustav Trolles sidste Brev.*Ved H. F. Rørdam.*

En af de mest fremtrædende, men ganske vist ikke mest tiltalende, Skikkelser fra Unionstidens Brydninger er Gustav (Göste) Trolle, i en Række Aar, under idelige Kampe, Ærkebiskop i Upsala, siden fordreven og landflygtig, en af disse underlige Præsteskikkelser, hvoraf Romerkirken da ikke havde saa faa, en Bisp, der langt mere var Statsmand og Kriger — for ikke at sige Voldsmand — end Præst, men dog sin Kirke hengiven, saa lidet han end svarede til dens ideale Krav. Hans Historie er saare mærkelig, men kan ikke fortælles i faa Ord. Jeg skal her kun pege paa nogle af hans sidste Svingninger, efter at han var exileret fra sit Fædreland.

Den 27. Sept. 1530 sværger han i Antwerpen den landflygtige Kong Christiern II Troskab¹⁾ og arbejder siden

¹⁾ Allen, Breve og Aktstykker til Chr. II's og Fred. I's Historie. S. 609 ff.

med yderste Kraft og Snildhed paa atter at skaffe ham Nordens Kroner. Men alt mislykkes, og Christiern II indeluttes i Sønderborg Slots Fangerum.

Den 10. Juli 1533 forpligter han sig over for det danske Rigsraad til ikke at arge paa Kong Gustav af Sverig eller paa Danmarks Rige¹⁾, og samme Dag opsiger han Christiern II Huldskab og Troskab²⁾.

Ved S. Hansdagstid 1534, da Grevefejden udbryder, bliver han Grev Christoffer af Oldenborgs og den fangne Kong Christierns Mand. Greven nøder Kapitlet i Roskilde til at vælge ham til Biskop; men han aftræder snart efter atter Bispestolen, da Joachim Rønnow køber den tilbage af Greven³⁾.

Den 1. August 1534 giver Grev Christoffer ham Brev paa Odense Stift, hvorfra Biskop Knud Gyldenstjerne er flygtet, og kort efter tager han det i Besiddelse⁴⁾.

Den 11. Juni 1535 bliver han haardt saaret og fangen i Slaget ved Øxnebjerg, hvor han med Greven af Hoya er Anfører for de grevelige Tropper; han føres derfra til Gottorp, hvor han dør, og slipper saaledes for at udleveres til sin Dødsfjende, Kong Gustav i Sverig, der i et Brev af 6. Juli 1535 til Christian III gjør Krav paa hans Udlevering⁵⁾.

Skjønt Gustav Trolle faktisk var Indehaver af Odense Stift i 10 Maaneder og samtidig Grevens Statholder i Fyn, er det dog saare lidet, der vides om hans Virken i den Tid. Efterfølgende Brev er det eneste, jeg har set, udstedt af ham selv i hans fynske Bispetid. I Fyns Bispearkiv vil man forgjæves søge noget ham vedrørende. Dateringen fra Bispeslottet Kjærstrup paa Taasinge tyder paa,

¹⁾ Hist. Tidsskrift 4. R. III, 501.

²⁾ Danske Saml. 2. R. II, 354 f.

³⁾ Danske Mag. III, 72 f. Paludan-Müller, Grevens Feide I, 221 f.

⁴⁾ Danske Mag. II, 68. Ny kirkehist. Saml. III, 497.

⁵⁾ Paludan-Müller, anf. Skr. I, 425 ff. Aktstykker til Nordens Historie i Grevefeidens Tid I, 433. II, 99.

at han mest har opholdt sig her. Bispegaarden i Odense var vel neppe beboelig efter den Medfart, den havde faaet i den store fynske Rejsning i Juli 1534, Ørkel Slot var ved samme Tid ødelagt af Borgerne fra Svenborg, og paa lignende Maade var det gaaet med de allerfleste af Bispestolens øvrige Ejendomme¹).

Brevet, som her meddeles, er skrevet til den fra Grevefejdens Historie bekendte Bastian (ell. Bedzelin) v. Jetzen (en uægte Søn af Kurfyrst Frederik den Vise af Sachsen); han var en af Hovedanførerne i den grevelige Hær, men blev dræbt af sine egne Folk, kort efter at dette Brev var skrevet. Snart efter Skrivelserens Udfærdigelse var altsaa baade Brevskriveren og Adressaten udslettede af de levendes Tal. Der er noget forsonende i, at det sidste Brev fra Gustav Trolles Haand, som kjendes, indeholder en Forbøn for en Mand, der vel snarere stod i hans Fjenders end i hans Venners Kreds²). Knud Urne til Søgaard (nu Søbysøgaard) og Aarsmarke, hvem Brevet gjælder, var en Broder til den 1529 afdøde Biskop Lage Urne i Roskilde og gift med Inger Valkendorf (en Søster til Erik V., i sin Tid Ærkebiskop i Trondhjem). Knud Urne overlevede de urolige Tider og døde som Rigsraad 14. Febr. 1543³). Om hans Herresæde, Søgaard, er forblevet »uplustret«, er os ubekjendt. De, der førte Brandfaklen, tog ikke Skrivere med til at forevige deres Bedrifter. Vi vide ikke en Gang, om dette Brev har naaet den Mand, for hvem det var bestemt.

¹) Paludan-Müller, Grevens Feide, I, 247. Til de Bispeslotte, der gik til Grunde paa denne Tid, hørte formodentlig ogsaa Borreby tæt ved Odense Aa paa Grænsen mellem Bellinge og Verninge Sogne, hvor der endnu er et anseeligt Voldsted, som viser, at der i sin Tid har ligget en fast Borg. En Gaard der paa Stedet kaldes nu Voldsgaard. I Fortiden har Landevejen fra Nyborg til Assens gaaet derforbi. Men Historien tier, saa det ikke med Vished kan siges, om Ødelæggelsen mulig tilhører en ældre Tid.

²) Paludan-Müller, Grevens Feide, I, 415.

³) Danske Mag. 3. R. III, 223. 230. E. Vedel, Erindringer og Efterretninger om Søbysøgaard (Kbh. 1893).

Naar det endnu er bevaret, synes det snarest at kunne forklares derved, at Budet er blevet fanget af de kongelige Tropper og har maattet afgive Brevet.

Mynn venligh thiennisth och kierligh helsszenn ether alltiidt forszendt mett wor herre. Kiere her Bedzlinn, szønderligh gode venn, er meg tillkende giiffuet, thett wortt folch haffue fanghett Knudt Vrne, och att handt er end nw i leyrenn etc. Szaa giiffuer ieg ether kierligenn tillkende, thett ieg aldrig andet haffuer fornummet (szaa santh hielpe meg Gudt), endt att handt i jo alltiidt haffuer verit høghorne vor keriste nadige herre koning Cresthernn, greffue Cresthofer och alle theris anhengere een troe mandt, och att handt alltiidt haffuer werit willigh oc redebonn, vtj huess madhe jeg hannum paa for^{ne} wor nadige herris greffue Cresthofers vegne tillsagt haffuer. Thy bedhe[r] ieg ether kierligenn, thett i for thenne mynn bønn oc scriiffuelsze schyldt ville ramme hans besthe och tillstede, thett hans gardt maa bliffue vplustret indtill paa søndag att afftenn. Thaa vill ieg nest Gudz hielp vere selff hoess ether oc ydermere vnderuiisze ether sandigenn i thenne och andre sager. Sender ieg ether och Otthe Stiesszøn[s] breff, handt meg vm samme Knudt Vrne tillscreff, paa thett i thiiss bedre kunde forfare sandigenn om hannum. Huar ieg kandt vere ether till villie, thiennisth oc gode, giør ieg alltiidt gierne. Heer mett ether Gudt euindelich befalendis. Screffuit paa Kæstrup 21. dagenn May aar etc. 1535. G. Trolle.

Och ther szom i ville hende oc haffue mynn borgenn, vill ieg szie goedt for hannum, och attj ville vnde hannum att bliffue i mitth luzementh hoess mynn kiøgemester, saa lenge ieg kommer selff tillstede etc.

Udskrift: Erligh och velbyrdig herre, her Bedzlinn vann Jetzenn, vor keriste nadige herris, greffue Cresthofers øuersthe feltherre etc., synn szønderlig gode venn, kierligenn tillscreffuit.

Original med Mærke af Seglet (kun Underskriften egenhändig) i Rigsarkivet. Tidligere trykt i Danske Mag. III, 79 f.
